

1. Milliseid Euroopa Liidu riike need märksõnad iseloomustavad

Valss, 9 liidumaad, W.A. Mozart *Austria*

Waterloo lahingupaik, skulptuur „Manneken Piss“, NATO peakorter *Belgia*

Hellas, feta juust, Sparta.....*Kreeka*.....

Sileesia, polonees, F. Chopin.....*Poola*.....

Nullmeridiaan, 2012.a olümpiamängud, maismaapiir Iirimaaga.....*Suurbritannia*.....

Böömimaa, vahva sõdur Šveik, õlu.....*Tšehhi*.....

Talvesõda, 2 riigikeelt, tuhande järve maa.....*Soome*.....

Merevaik, Ignalina aatomielektrijaam, iseseisvuspäev 16.veebuar.....*Leedu*.....

Gröönimaa, kõrgeim punkt on 171m merepinnast, rahvuslind põldlõoke.....*Taani*

Kahekojaline parlament, Planica suusahüppemägi, 42 km Aadria mere rannajoont *Sloveenia*

Iga õige riik annab 0,5 punkti / kokku 5p

Millistes nimetatud riikides ei ole rahana kasutusel EURO: *iga riik 0,5punkti, kokku 1,5 p*

Poola, Leedu, Taani.....

2.a) Meridiaanid ja paralleelid on kaardivõrgus 20 kraadiste vahedega. Milline kaardil

noolega tähistatud lõik on looduses kõige pikem, milline kõige lühem? a 0,5p / 1p

Kõige pikem.....2.....

Kõige lühem.....1.....

b) Selgita, miks valitud lõik on kõige pikem

2p

- Maa ümbermõõt mööda ekvaatorit on pikem kui ümbermõõt mööda meridiaani -seega lõik 2 on pikem kui lõik 3. -**1 punkt**
- Paralleelide pikkused lühenevad ekvaatorilt pooluste suunas -seega lõik 2 on kõige pikem -**1 punkt**

Õpilane ilmselt nii korrekselt ei vasta, aga see põhimõtte peaks olema vastuses olemas, siis on **2 punkti**.

3. Milliste geograafiliste objektidega on tegemist?

3 p

1. See on riik, mille pindala on veidi üle 30 000km², elanikke natuke rohkem kui Eestis 1,8 miljonit, asub Eestiga samas ajavöötmes

2. Sellel riigil ei ole merepiiri ja tal on vaid üks naaberriik

3. Seda riiki nimetatakse Aafrika Šveitsiks

Lesotho

1. Riigil on väljapääs kahele ookeanile

2. Riigi nimi ühtib riigi suurima järve nimega

3. Riigi lipp on kahevärviline. Need värvid on ka Eesti lipul

Nicaragua

1. See on meri, mida läbib kahe maailmajao vaheline piir, kuid mis kuulub ühele riigile

2. Oma nime on ta saanud marmori leiukohtade järgi rannikul

3. Meri on Dardanellide väina kaudu ühenduses Vahemerega

Marmara

4. Millistele tähelepanuväärsetele geograafilistele objektidele on antud järgmiste isikute nimed:

- a) Piloot J. Angel.....*Angeli juga*.....
- b) Piraat F. Drake.....*Drake väin*..... *a 0,5p/ 2,5p*
- c) Väejuht T. Kosciuszko.....*Mount Kosciuszko*.....
- d) Meresõitja A. Tasman.....*Tasmani meri*.....
- e) Farmer E.J. Eyre.....*Eyre järv*.....

5. Ühenda sobivad paarid:

- a) John Cabot*b*.....purjetas ümber Aafrika lõunatipu
- b) Vasco da Gama*a*.....jõudis New Foundlandi rannikule
- c) James Cook*f*.....valmistas esimese gloobuse *a0,5p/ 3 p*
- d) Roald Amundsen*d*.....läbis esimesena Loodeväila
- e) Fernao Magalhaes*c*.....avastas eurooplaste jaoks Austraalia
- f) Martin Behaim*e*.....juhtis esimest ümbermaailmareisi

6. Millises maailma riigis saabub uus aasta kõige varem? *Tonga* *1p*

7. Ühe Euroopa riigi kõrgeima mäetipu kõrguse number langeb kokku ühe väga tähtsa aastaarvuga Eesti vabadusvõitluse ajaloos.

a) Mis mäetipust on juttu, mis riigis asub...*Ben Nevis(1343m), Suurbritannia*.....*a0,5p... 1p*

b) Millise sündmusega Eesti ajaloos on tegemist.*Jüriöö ülestõus*..... *1p*

8. Eestis jagatakse igal aastal kõigkvõimalikke pealinnatiitleid. 2011. aastal oli Eesti metsapealinnaks Haapsalu.

Milline Eesti linn kannab seda 2012.aastal?*Rakvere*..... *1p*

9. Kirjeldage aastaegade ning öö- ja päeva vaheldumist, kui maakera telg oleks : *4p*

- a) Risti maa orbiidi tasandiga
- b) Paralleelne Maa orbiidi tasandiga

a) *aastaajad ei vahelduks, päev oleks alati ja igal pool võrdne ööga (12 tundi kumbki)* *1/1 p*

b) *aastaajad ei vahelduks, üks poolkera oleks kogu aeg varjus, teine kogu aeg päikese poole* *1/1p*

10. Tartu ülikooli 380. aastapäeva tähistamiseks startis 12. juulil 2012.a Tallinnast ekspeditsioon Tartu ülikooli ja Parroti nimelistele mäetippudele. 31.juulil õnnestus ekspeditsioonil, 30 aastat pärast nende tippude esmavallutusi, Tartu Ülikooli mäetipp vallutada.

Nimetatud mäestiku üks kõrgemaid tippe kannab Nõukogude Liidu rajaja nime

Millises mäestikus ja mis riigi territooriumil need mäetipud asuvad? *Pamiir, Tadžikistan* *2p*

11. Ajalehes ilmus järgmine artikkel. Kas ajakirjanik on kõikidest asjadest õigesti aru saanud? Kui leiad vigu, siis paranda need. **3p**

Malaisias/Indoneesias Bangka saarel toimus maavärin. Geoloogi mõõtsid seismomeetriga /seismograafiga maavärina tugevuseks 6 palli Richteri /Mercalli skaalal. Maavärina epitsenter / kolle, hüpotsenter paiknes kilomeetri sügavusel maakoos, kust seismilised lained levisid igasse suunda, tekitades suurimaid purustusi just maavärina koldes / epitsentris. Mäestikes tekkisid tugevad varingud ja lumelaviinid / *seal ei teki laviine, pole nii kõrgeid mägesid.*

12. Teadaolevalt loetakse maakera kõrgeimaks mäetipuks Mount Everest 8848m.

Samas asub maailmas mäetipp Mauna Kea , mille kõrgus on üle 10 000m.

Millega seda seletada? **2 p**

Mount Everesti kõrgus on mõõdetud merepinnast absoluutne kõrgus), Mauna Kea merepõhjast jalamilt (suhteline kõrgus)

Määra Mauna Kea geograafilised koordinaadid. 19,9°N ja 155°W **2p**

13. Lehes kirjutati, et Norra läänerannikult leiti Florida ranniku lähedal hukkunud laeva päästerõngas. Kuidas see on võimalik? **1p**

Atlandi ookeanis Golfi hoovus liigub piki Põhja –Ameerika rannikut , hargneb Põhja-Atlandi hoovuseks, mis tõenäoliselt kandis päästerõnga Norrasse

14. Kaardil on tähistatud paigad (1-3) , kus sajab vähe. Nimeta tähistatud piirkonnad ja seleta, mis põhjustab kuivust tähistatud piirkondades. Piirkond ja põhjendus kokku **1p**

Piirkond 1 *Sahara kõrb-põhjapöörijoone piirkond, kus laskuvate õhuvoolude tõttu kõrgrõhuala*

Piirkond 2 *Andide nõlvadel ei saja-külm Peruu hoovus + kõrgrõhuala ja laskuvad õhuvoolud*

Piirkond 3 *Euraasia siseosa, Gobi kõrb- niiske õhu jõudmist sisemaale takistavad mäestikud, mandri suur ulatus* **Kokku 3p**

15. Narva jõgi on 77 kilomeetrise pikkusega Eesti jõgede seas alles 20. kohal, küll aga vooluhulgalt on ta esimesel kohal.

a) Mis on seda põhjustanud?

suur valgala, kust jõgi kogub oma vee, ainus Peipsi järvest väljavoolav jõgi **1p**

b) Iseloomusta ja põhjenda Narva jõe vooluhulga muutusi. **2p**

1) Toob välja veetaseme muutuse- suurvee aprillis, mais. Muul perioodil ühtlane.

2) Põhenduses : suurvee seos lumesulamisveega, muul perioodil ühtlane (Narva veehoidla)

16. Kuidas nimetatakse rohtlaid kaardil tähistatud kohtades? **3p**

1 preeria

2 kampo/kaatinga/ljaano

- 3 pampa
- 4 stepp
- 5 pusta
- 6 savann

Parasvöötme rohtlates on maailma viljakaimad mullad, mustmullad, mis sisaldavad palju huumust. Mis tingib rohtlamuldade suure huumusesisalduse? 2p

- 1) lopsaka rohttaimestiku olemasolu
- 2) külmad talved, mis takistavad surnud rohumassi lõplikku lagunemist
- 3) mõõdukad sademed, mis soodustavad huumuse püsimist mulla ülemises kihis

17. Millised järgnevalt loetletud väited on iseloomulikud tundrale, millised okasmetsale ning millised mõlemale? Iga õige vastus annab 0,5 punkti 3p

	Iseloomulik tundrale	Iseloomulik okasmetsapiirkonnas	Iseloomulik mõlemas piirkonnas
Esineb polaarpäev-ja öö			X
Esineb igikelts			X
Elavad lemmingud ja polaarrebased	X		
Levib leetmuldi		X	
Kaevandatakse maavarasid			X
Võib näha virmalisi			X

Miks on tundras palju soid, kuigi seal sajab vähe ?

- 1) Sjab rohkem kui aurub
- 2) Igikelts, mis takistab vee imbumist maa sisse 2p

18. Võrdle heletaigat ja tumetaigat. Too välja vähemalt 2 erinevust. 2p

Ühe võrdluse väljatoomine 1 punkt

- a) Heletaigas palju valgust
- b) Heletaigas: männid, lehised. Tumetaigas kuused, nulud, tsuuga, ebatsuuga
- c) Heletaiga kasvab karmimas (mandrilisemas) kliimas, tumetaiga pehmemas (merelisemas)
- d) Heletaiga toitainevaesemal mullal, tumetaiga rikkamal mullal

Selgita taiga mõju: 4p

Asustuse paiknemisele ja tihedusele	Inimtegevusele
Asulad hõredalt	Peamine tegevus metsaga seotud (metsaraie, väljavedu, metsa töötlemine).
Jõgede, merede rannikutel	
Piki liiklusteid	Põlluharimine raskendatud-väheviljakad mullad, karm kliima, igikelts raskendab ehitamist

KOKKU 58 punkti

